



Mia Haglund, kaupunginvaltuutettu, puoluehallituksen jäsen

VALTUUSTOTYÖN PERUSTEET

15.5.2025

Valtuustokauden aloitus

- Valtuustokausi alkaa 1.6.2025
- Paikkaneuvottelut, luottamushenkilöiden valinnat eri toimielimiin
- Valtuustoryhmän järjestäytyminen, toimintatavat, miten pidetään yhteyttä
- Kunnan hallintoa koskevat keskeiset säädökset:
 - Perustuslaki, kuntalaki, hallintolaki, julkisuuslaki
 - www.finlex.fi
 - Kuntalaki: <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2015/uusi-kuntalaki>
- Kunnanvaltuusto – ylin päätöksentekaelin
- Vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta.

Toimielimet

Pakolliset

- Kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, tarkastuslautakunta (kuntalaki 30 §)
- Keskusvaalilautakunta ja äänestysalueiden vaalilautakunnat
- Vaikuttamistoimielimet (kuntalaki 27 §, 28 §, 29§): vammaisneuvosto, vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto
 - Eivät käytä päätösvaltaa. Voivat olla useamman kunnan yhteisiä

Vapaaehtoiset

- Lautakunnat ja/tai valiokunnat
- Johtokunnat (liikelaitokset*)
- Jaostot
- Toimikunta, ohjausryhmä
- Alueellinen toimielin (useamman kunnan muodostama toimielin tietyn asian ympärille)

Kunnanvaltuuston tehtävät I (Kuntalaki 14§)

- Valtuusto päättää:
 - 1) kuntastrategiasta
 - 2) hallintosäännöstä
 - 3) talousarviosta ja taloussuunnitelmasta
 - 4) omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta
 - 5) liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista
 - 6) varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista
 - 7) sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista
 - 8) palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista
 - 9) takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta
 - 10) jäsenten valitsemisesta toimielimiin, jollei jäljempänä toisin säädetä

Kunnanvaltuuston tehtävät II (Kuntalaki 14§)

- Valtuusto päättää:
 - 11) luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista
 - 12) tilintarkastajien valitsemisesta
 - 13) tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta
 - 14) muista valtuuston päätettäviksi säädetyistä ja määrätyistä asioista
- Muista valtuuston tehtävistä voidaan säätää kuntien **hallintosäännössä**
 - Tutustu oman kuntasi hallintosääntöön
 - Hallintosääntö on valtuutetun "ohjekirja"
 - Kuntien hallintosäännöt ovat erilaisia ja niitä päivitetään tarpeen mukaan

Hallintosääntö I (Kuntalaki 90 §)

- Hallintosäännöllä järjestetään kunnan hallinto ja päätöksenteko, vrt. järjestön/puolueen säännöt
- Hallintosäännössä määrätään:

1) hallinnon ja toiminnan järjestämiseen liittyvistä asioista, kuten:

- **toimielimistä** ja johtamisesta;
- kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävistä;
- henkilöstöorganisaatiosta;
- taloudenhoidosta;

Hallintosääntö II (Kuntalaki 90 §)

2) päätöksenteko- ja hallintomenettelyyn liittyvistä asioista, kuten:

- toimivallan siirtämisestä;
- toimielinten kokoontumisesta ja päätöksentekotavoista;

3) valtuuston toimintaan liittyvistä asioista, kuten:

- valtuuston kokousmenettelystä;
- varavaltuutetun kutsumisesta valtuutetun tilalle;
- valtuutetun aloitteen käsittelystä; *
- valtuutettujen valtuustotyöskentelyä varten muodostamista valtuustoryhmistä;
- valtuutettujen puheenvuorojen pituudesta yksittäisissä asioissa, jos ne ovat tarpeen kokouksen kulun turvaamiseksi.

Asioiden valmistelu

- Kunnanvaltuustolle asiat valmistelee kunnanhallitus, tietyissä tapauksissa tarkastuslautakunta
- Muissa toimielimissä asiat valmistelee esittelijä/viranhaltija
 - Valmistelun perusteella esittelijä tekee päätösehdotuksen
- **Lautakunnat** ovat valmistelu- ja asiantuntijaelimiä, jotka valmistelevat asioita kunnanhallitukselle. Ovat kunnanhallituksen alaisia toimielimiä, jotka hoitavat pysyväisluonteisia tehtäviä. Kunnanvaltuusto päättää, mistä tehtävistä lautakunta voi päättää
- Viranhaltijat → lautakunnat → kunnanhallitus → kunnanvaltuusto
- Puolueen tulisi pyrkiä yhtenäiseen linjaan kaikilla hallinnon tasoilla
- **Otto-oikeus** = kunnanhallituksen tai lautakunnan oikeus ottaa käsiteltäväkseen asia, josta kunnan organisaatiossa alempi viranomainen on tehnyt päätöksen.

Valtuuston kokous I

- Puheenvuorojen pyytäminen. Ne annetaan pyydetyssä järjestyksessä.
- Käytetään omalta paikalta tai puhujapöytästä. Puheenvuorojen pituudet määriteltä hallintosäännössä.
- **Pohjaehdotus** = kunnanhallituksen päätösesitys. (lukee esityslistassa)
- **Pöydällepanoehdotus** = asia jää sellaisenaan pöydälle eli käsittelyyn tulee ns. aikalisä. Asiaan ei tehdä muutoksia. Asiaan palataan seuraavassa kokouksessa tai muuna sovittuna ajankohtana.
 - Kun pöydällepanoehdotusta on kannatettu, keskustelu rajataan vain tähän aiheeseen eli jatketaanko käsittelyä nyt vai palataanko siihen myöhemmin.
 - Jos pöydällepanoehdotusta ei kannateta, se raukeaa.
 - Jos ehdotus hyväksytään, asian käsittely keskeytetään.
 - Jos ehdotus hylätään, asian käsittelyä jatketaan.

Valtuuston kokous II

- **Palautusesitys** = ehdotetaan, että asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi (koska se on joiltain osin huono)
- **Vastaesitys** = muutos käsiteltävän asian päätösesitykseen.
- **Hylkäysesitys** = ehdotetaan, että koko asia hylätään.
- **Yksimielinen päätös** = kukaan ei ehdota asiaan muutoksia. Hyväksytään ilman äänestystä.
- **Eriävä mielipide** = jättäjä vapautuu päätöksen tuomasta oikeudellisesta vastuusta. Jätetään heti asian käsittelyn jälkeen. Voi tehdä kirjallisesti tai suullisesti.
- **Toivomusponsi** = päätettyään asian, valtuusto voi hyväksyä kunnanhallitukselle osoitetun ponnen, jonka tulee liittyä käsiteltävään asiaan. Ponsi ei saa olla ristiriidassa päätöksen kanssa, eikä laajentaa tai muuttaa tehtyä päätöstä.

Julkisuus ja luottamuksellisuus

- Valtuuston kokoukset on **julkisia**.
 - Yleisölle on järjestettävä mahdollisuus päästä seuraamaan valtuuston julkista kokousta.
 - Poikkeus: jos käsitellä asiaa tai asiakirjaa, joka on lailla säädetty salassa pidettäväksi tai jollei valtuusto muuten painavan syyn vuoksi jossakin asiassa toisin päätä (kuntalaki 101 §). Yksittäisen asian suljettuun käsittelyyn on siis oltava painava syy, esimerkiksi kunnan edun turvaaminen hankinnassa tai yrityskaupassa.
- Muiden kunnan toimielinten kokoukset ovat lähtökohtaisesti suljettuja ellei toisin päätetä.
 - Suljettujen kokousten keskustelut ovat **luottamuksellisia**. Ei ole soveliasta kertoa julkisesti kokouksen jälkeen mitä muut osallistujat ovat kokouksessa sanoneet. Aina voi kuitenkin kertoa mitä itse on sanonut.

Kuntastrategia I

- Jokaisessa kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista.
- Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:
 - 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
 - 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
 - 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
 - 4) omistajapolitiikka;
 - 5) henkilöstöpolitiikka;
 - 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet;
 - 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Kuntastrategia II

- Strategia tehdään neljäksi vuodeksi
- Yleensä puolivälitarkastelu kahden vuoden jälkeen
- **Tärkein valtuustotyötä määrittävä asiakirja.** Strategiassa päätetään valtuustokauden isot linjat
- Talousarviot toteuttavat strategiaa ja ovat yksityiskohtaisempia
- Viranhaltijat ja/tai konsultit valmistelevat, päättäjät neuvottelevat valmistelun pohjalta
 - Strategiaseminaari ym.
 - Oman valtuustoryhmän tapaamiset ja tilaisuudet
 - Poliittinen neuvottelu
 - Kunnanhallituksen kautta kunnanvaltuustoon

Talousarvio (budjetti) I

- Kunnan on vuosittain laadittava seuraavan vuoden talousarvio (syksyisin)
- **Tärkein vuosittainen poliittisen vaikuttamisen paikka**
- Talousarvio jakaantuu käyttötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosiin.
- Kuntalain mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.
- **Menot mm.:**
 - Kunnan tuottamat palvelut (varhaiskasvatus ja koulutus ovat suurimmat menot)
 - Palveluiden ostot
 - Lainanhoitokulut
- **Tulot mm.:**
 - Verotulot (kuntaverot, kiinteistövero, yhteisövero)
 - Valtionosuudet
 - Maksutulot
 - Myynti- ja vuokratulot

Talousarvio (budjetti) II

- **Yleistä menoista:**

- Suurin osa kuntien menoista aiheutuu lakisääteisten palveluiden tuottamisesta. Näiden menojen tasoa on usein hankala saada merkittävästi laskemaan.
- Henkilöstökulut muodostavat suuren osan kuntien menoista.
- Ei-lakisääteiset menot ja palvelut (esim. liikunta, kulttuuri) tukevat usein kuntalaisten hyvinvointia, eikä niitä tule sen vuoksi nähdä pelkkänä menoeränä.

Yleistä tuloista:

- Kuntaverot on kunnan tärkein tulonlähde ja siihen voi vaikuttaa poliittisesti.
- Kuntatalouteen vaikuttaa yleinen taloustilanne, kuten talouskasvu ja työllisyys.
- Korkeat asiakasmaksut rajaavat palveluiden käyttämistä.
- Omaisuuden myynti kunnan toiminnan rahoittamiseksi ei pääsääntöisesti ole järkevää. Kerran myytyä omaisuutta ei saada takaisin eikä myyty omaisuus tuota enää tuloja. Tarpeettomaksi käynyttä omaisuutta myymällä voi olla kuitenkin järkevää rahoittaa investointeja, kuten uuden tarpeellisemman omaisuuden hankkimista.

Talousarvio (budjetti) III

- **Investoinnit** ovat keskeinen tapa kehittää ja ylläpitää kunnan toimintaa ja ympäristöä
- Investoinneissa on useimmiten kyseessä rakennukset ja yhteiskunnan infrastruktuuri kuten tiet.
- Valtaosassa kunnista investoinnit rahoitetaan suurilta osin lainalla.
- Perustilanteessa se kannattaa, koska kunta saa suhteellisen edullista lainaa (vaikka siihenkin vaikuttaa korkotilanne).
- Investointien tulee olla järkeviä, kuntalaisten etua palvelevia ja riskeiltään kohtuullisia. Velan hoitokulut eivät saa vaarantaa kunnan taloutta ja palvelutuotantoa. Lainanottoa tulee siis arvioida kunnan oman taloustilanteen ja tarpeiden lähtökohdasta.

Lukusuositus kuntataloudesta: KSL – [Kestävä kunta – Hyvän kuntatalouden perusteet](#)

Neuvottelut

- Poliittisia neuvotteluja käydään kaupunkistrategian ja talousarvioiden lisäksi usein jossain muodossa jokaisessa poliittisessa toimielimessä.
- Neuvotteluja hoitaa joko valtuustoryhmän valitsevat henkilöt (strategia, budjetti) tai kyseisen toimielimeen valitut henkilöt.
- Usein valtuuston suurin puolue vetää neuvotteluja.
- **Neuvotteluvinkit**
 - VALMISTAUDU! Perehdy asioihin ja laadi tavoitteet.
 - KUUNTELE! Yritä ymmärtää muiden näkökantoja ja mieti miten ne voisi yhteensovittaa omien kanssa.
 - PERUSTELE! Sinun pitää pystyä perustelemaan omat näkökannat niin, että muut ymmärtää.
 - HANKI LIITTOLAISIA! Vain muiden puolueiden tuella voit saada omia tavoitteita läpi.

Yhteistyö ja aktiivisuus

- Verkostoidu, keskustele rakentavasti ja lobbaa sinulle tärkeitä asioita
 - Oma valtuustoryhmä, oman puolueen muut luottamushenkilöt eri toimielimissä
 - Muut puolueet (asiasta riippuen)
 - Viranhaltijat
- Ole aktiivinen kokouksissa (puheenvuorot) ja kokousten välillä. Ole yhteydessä viranhaltijoihin ja muihin luottamushenkilöihin jo asioiden valmistelu vaiheessa
- Osallistu iltakouluihin, koulutuksiin, seminaareihin ym.
- Tee valtuustoaloitteita
- Ole yhteydessä niihin, joita käsiteltävät asiat koskevat
 - Järjestöt
 - Kuntalaiset (vastaa kuntalaisten viesteihin aina!)
- Kysy asioista, jotka askarruttavat ja joita et tiedä



KIITOS!